
Fiscalitat autonòmica i local

PID_00240856

Benjamí Anglès Juanpere
Irene Rovira Ferrer

Material docent de la UOC

Benjamí Anglès Juanpere

Irene Rovira Ferrer

L'encàrrec i la creació d'aquest material docent han estat coordinats per la professora: Ana María Delgado García (2017)

Primera edició: febrer 2017
© Benjamí Anglès Juanpere, Irene Rovira Ferrer
Tots els drets reservats
© d'aquesta edició, FUOC, 2017
Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona
Disseny: Manel Andreu
Realització editorial: Oberta UOC Publishing, SL
Dipòsit legal: B-5.077-2017

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars del copyright.

Introducció

Com el seu propi nom indica, l'assignatura de Fiscalitat autonòmica i local està destinada a examinar el sistema tributari de les CA (mòduls 1 i 2), així com de les entitats locals (mòduls 3 i 4).

En concret, en el primer mòdul s'inicia l'estudi del sistema tributari de les CA, distingint d'entrada entre dos grans grups d'autonomies clarament diferenciats: les **Comunitats Forals** (compostes pels territoris històrics d'Àlaba, Guipúscoa i Biscaia integrats en la CA del País Basc i la Comunitat Foral de Navarra) i les denominades **CA de règim comú**.

Així, després d'analitzar les característiques especials del sistema tributari dels territoris forals (regits, respectivament, pel sistema de concert i de conveni econòmic foral), s'iniciarà l'estudi del que es troba establert en les CA de règim comú, concretament pel que fa a la seva possibilitat de crear tributs propis (impostos, taxes i contribucions especials) i, per la proximitat del seu concepte, recàrrecs sobre impostos estatals.

Seguidament, en el segon mòdul, s'acabarà de perfilar l'anàlisi d'aquest sistema de règim comú estudiant la potestat autonòmica respecte als denominats **tributs cedits** (és a dir, examinant les cessions concretes –de rendiment i, si escau, de competències normatives i/o de gestió, recaptació, inspecció i revisió– que actualment es troben establertes a favor de les CA respecte d'alguns impostos de titularitat de l'Estat), i es tancarà l'examen de la tributació autonòmica amb l'estudi de les **especialitats del règim comú** que regeixen en determinats territoris per raó de la seva singularitat (concretament, a la CA de Canàries i, en un grau menor, a les Ciutats Autònomes de Ceuta i Melilla).

Per la seva banda, en el tercer mòdul, s'iniciarà l'anàlisi del **règim constitucional** del sistema tributari local segons articula la Constitució, i es posarà l'accent principalment en **els principis de reserva de llei i autonomia local**.

A continuació, es detallarà l'estructura i el contingut del **sistema tributari local** (les principals figures tributàries del qual són els impostos municipals, les taxes i les contribucions especials), i es tancarà aquest mòdul amb l'estudi detallat de l'Impost **sobre béns immobles** i l'Impost **sobre activitats econòmiques**.

Finalment, en el quart mòdul, s'examinaran, en primer lloc, els **impostos municipals** restants de forma detallada, que són l'Impost sobre vehicles de tracció mecànica, l'Impost sobre construccions, instal·lacions i obres i l'Impost sobre l'increment de valor dels terrenys de naturalesa urbana.

I, finalment, es nomenaran els **recursos tributaris de les entitats locals supramunicipals**, com són les Diputacions provincials, les àrees metropolitanes i els Consells comarcals, així com també els de les entitats d'àmbit territorial inferior als municipis.

Objectius

Els principals objectius que es pretenen aconseguir mitjançant l'estudi d'aquesta assignatura són els següents:

- 1.** Tenir clara la distribució del poder tributari a nivell autonòmic distingint entre els sistemes tributaris dels territoris forals i els de les CA de règim comú.
- 2.** Conèixer les principals característiques, elements i especialitats del sistema tributari dels territoris forals (País Basc i Navarra).
- 3.** Comprendre el sistema tributari de les CA de règim comú i conèixer els diferents àmbits en els quals despleguen el seu poder impositiu.
- 4.** Entendre els límits i particularitats que presenten els tributs propis i els recàrrecs sobre impostos de l'Estat de les CA i determinar els àmbits principals sobre els quals recauen.
- 5.** Determinar les principals característiques, l'estructura fonamental i els àmbits principals sobre els quals recauen els impostos cedits per l'Estat.
- 6.** Tenir clares les diferències que es produeixen en els diferents impostos cedits pel que fa a la cessió del rendiment, la normativa i les competències de gestió, recaptació, inspecció i revisió.
- 7.** Conèixer les diferents particularitats dels tributs de les CA de Canàries, Ceuta i Melilla per raó del seu territori.
- 8.** Determinar les principals característiques de la tributació local segons la Constitució.
- 9.** Comprendre l'estructura i composició del sistema tributari local.
- 10.** Analitzar la naturalesa i el fet imposable de l'Impost sobre béns immobles, així com la resta d'elements qualitatius i quantitius que conformen aquest impost.
- 11.** Veure quines activitats empresarials i professionals queden gravades per l'Impost sobre activitats econòmiques, i aprendre les normes de quantificació d'aquesta figura impositiva.

- 12.** Identificar l'objecte, l'estructura i les característiques de l'Impost sobre vehicles de tracció mecànica.
- 13.** Determinar l'àmbit d'aplicació i el règim jurídic de l'Impost sobre construccions, instal·lacions i obres.
- 14.** Saber quina és la plusvàlua gravada en l'impost sobre l'Increment de valor dels terrenys de naturalesa urbana.
- 15.** Conèixer les característiques bàsiques de la resta de tributs municipals no impositius, com són les taxes i les contribucions especials, així com els ingressos tributaris d'altres ens locals.

Continguts

Mòdul didàctic 1

Sistema tributari autonòmic (I). Règims forals i tributs propis de les Comunitats Autònomes de règim comú

Irene Rovira Ferrer

1. Els sistemes de tributació autonòmica
2. Els règims forals
3. Els tributs propis de les Comunitats Autònomes de règim comú

Mòdul didàctic 2

Sistema tributari autonòmic (II). Impostos cedits per l'Estat i règims especials per raó del territori (Canàries, Ceuta i Melilla)

Irene Rovira Ferrer i Ana María Delgado García

1. Impostos cedits per l'Estat
2. Altres règims especials per raó del territori

Mòdul didàctic 3

Sistema tributari local (I). Règim constitucional de la tributació local. Estructura del sistema tributari local. Impost sobre béns immobles. Impost sobre activitats econòmiques

Benjamí Anglès Juanpere

1. Règim constitucional de la tributació local
2. Estructura del sistema tributari local
3. Impost sobre béns immobles
4. Impost sobre activitats econòmiques

Mòdul didàctic 4

Sistema tributari local (II). Impost sobre vehicles de tracció mecànica. Impost sobre construccions, instal·lacions i obres. Impost sobre l'increment de valor dels terrenys de naturalesa urbana. Altres tributs locals

Benjamí Anglès Juanpere

1. Impost sobre vehicles de tracció mecànica
2. Impost sobre construccions, instal·lacions i obres
3. Impost sobre l'increment de valor dels terrenys de naturalesa urbana
4. Altres tributs locals

Glossari

AEAT Sigla d'Agència Estatal de l'Administració Tributària.

AJD Sigla d'Actes jurídics documentats.

CA Sigla de Comunitats Autònomes.

CE Sigla de Constitució espanyola.

contribució especial *f* Tribut on el fet imposable consisteix en l'obtenció per l'obligat tributari d'un benefici o d'un augment de valor dels seus béns com a conseqüència de l'execució d'obres públiques o de l'establiment o l'ampliació de serveis públics.

DGT Sigla de Direcció General de Tributs.

IAE Sigla d'Impost sobre activitats econòmiques.

IBI Sigla d'Impost sobre béns immobles.

ICIO Sigla d'Impost sobre construccions, instal·lacions i obres.

IGIC Sigla d'Impost general indirecte canari.

IE Sigla d'Impost especial.

IIVTNU Sigla d'Impost sobre l'increment del valor dels terrenys de naturalesa urbana.

impost *m* Tribut exigít sense contraprestació el fet imposable del qual està constituït per negocis, actes o fets que posen de manifest la capacitat econòmica del contribuent.

impost cedit *m* Impost de titularitat estatal regulat per l'Estat on el producte se cedeix, totalment o parcialment, a les CA en virtut de determinats punts de connexió establerts legalment. No obstant això, la cessió també pot comprendre competències normatives (assumibles per les CA dins d'uns límits prefixats per la mateixa Llei de cessió), així com competències en relació amb la seva aplicació i revisió.

impost general indirecte canari *m* Figura tributària alternativa a l'IVA a la Comunitat Autònoma de Canàries que grava els lliuraments de béns i les prestacions de serveis realitzades per empresaris o professionals, a títol oneros, amb caràcter habitual o ocasional, en el desenvolupament de la seva activitat empresarial o professional, i d'altra banda, les importacions de béns a Canàries, sigui quina sigui la condició de l'importador i la finalitat a la qual es destinin.

impost sobre la producció, els serveis i la importació *m* Figura tributària alternativa a l'IVA a Ceuta i Melilla que, de caràcter indirecte i municipal, grava la producció, elaboració i importació de tot tipus de béns mobles corpo-

als, les prestacions de serveis, el consum d'energia elèctrica i els lliuraments de béns immobles situats a les ciutats esmentades.

IP Sigla d'Impost sobre el patrimoni.

IPSI Sigla d'Impost sobre la producció, els serveis i la importació.

IRNR Sigla d'Impost sobre la renda de no residents.

IRPF Sigla d'Impost sobre la renda de les persones físiques.

IS Sigla d'Impost de societats.

ISD Sigla d'Impost sobre successions i donacions.

ITPAJD Sigla d'Impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats.

IVA Sigla d'Impost sobre el valor afegit.

IVTM Sigla d'Impost sobre vehicles de tracció mecànica.

LGT Sigla de Llei general tributària.

LIE Sigla de Llei d'Impostos especials.

LIP Sigla de Llei de l'Impost sobre el patrimoni.

LIRPF Sigla de Llei de l'Impost sobre la renda de les persones físiques.

LIS Sigla de Llei de l'Impost de societats.

LISD Sigla de Llei de l'Impost de successions i donacions.

LIVA Sigla de Llei de l'Impost sobre el valor afegit.

LOFCA Sigla de Llei orgànica de finançament de les Comunitats Autònomes.

OS Sigla d'Operacions societàries.

REB Sigla de Registre especial de bucs i empreses navilieres.

REP Sigla de règim específic de proveïment.

RD Sigla de Reial Decret.

recàrrec sobre impostos de l'Estat *m* Gravamen propi de les CA, creat i regulat per aquestes, establert sobre la base d'un tribut estatal preexistent, de manera que determina un agreujament de la prestació tributària que correspon a aquest tribut base.

SAN Sigla de Sentència de l'Audiència Nacional.

STJUE Sigla de Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea.

STSJ Sigla de Sentència del Tribunal Superior de Justícia.

STC Sigla de Sentència del Tribunal Constitucional.

STS Sigla de Sentència del Tribunal Suprem.

taxa *f* Tribut el fet imposable del qual consisteix en la utilització privativa o l'aprofitament especial del domini públic, la prestació de serveis o l'acompliment d'activitats en règim de dret públic que es refereixin, afectin o beneficiïn de manera particular l'obligat tributari, quan els serveis o activitats no siguin de sol·licitud o recepció voluntària per als obligats tributaris o no els presti o realitzi el sector privat.

TC Sigla de Tribunal Constitucional.

tipus de gravamen *m* Xifra, coeficient o percentatge que s'aplica a la base liquidable per obtenir com a resultat la quota íntegra.

TEAC Sigla de Tribunal Econòmic-Administratiu Central.

TFUE Sigla de Tractat de Funcionament de la Unió Europea.

TJUE Sigla de Tribunal de Justícia de la Unió Europea.

TPO Sigla de Transmissions patrimonials oneroses.

tribut *m* Ingrés públic que consisteix en prestacions pecuniàries exigides per una Administració Pública com a conseqüència de la realització del supòsit de fet al qual la Llei vincula el deure de contribuir amb la fi primordial d'obtenir els ingressos necessaris per al sosteniment de les despeses públiques.

tributs concertats *m pl* Impostos on l'exacció correspon a les Comunitats forals sota els principis, les bases i les normes d'harmonització establerts en els Estatuts d'Autonomia i en la Llei de concert o conveni, respectivament.

tributs concertats de normativa autònoma *m pl* Impostos en els quals les Diputacions forals i la Comunitat Foral de Navarra, a més de les competències de gestió, inspecció, revisió i recaptació, tenen àmplies competències per a la regulació.

tributs concertats de normativa comuna *m pl* Impostos on l'exacció correspon a les Comunitats Forals, però exigits d'acord amb els mateixos principis bàsics i amb les mateixes normes substantives i formals vigents al territori de l'Estat.

TRLITPAJD Sigla de Text Refós de la Llei de l'Impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats.

TRLRHL Sigla de Text Refós de la Llei reguladora de les hisendes locals.

TS Sigla de Tribunal Suprem.

UE Sigla d'Unió Europea.

ZEC Sigla de Zona Especial Canària.

zona especial canària *f* Instrument econòmic emmarcat dins del règim econòmic i fiscal de Canàries, la finalitat del qual és promoure el desenvolupament econòmic i social de l'arxipèlag per mitjà d'importants beneficis fiscals.

Bibliografia

Mòdul 1. Sistema tributari autonòmic (I)

Adame Martínez, F. (1996). *Tributos propios de las Comunidades Autónomas*. Madrid: Comares.

Alonso Arce, I. (2010). «El Concierto Económico y los recientes cambios en la LOFCA». *Fórum Fiscal de Álava* (mes 6).

Alonso Arce, I. (2010). «Los límites a la potestad tributaria estatal en relación con los tributos propios de las Comunidades Autónomas». *Fórum fiscal: la revista tributaria de Álava, Bizkaia y Gipuzkoa* (núm. 207).

Alonso González, L. M. (1995). *Los impuestos autonómicos de carácter extrafiscal*. Madrid: Marcial Pons.

Alonso González, L. M. (2013). «El futuro de la tributación propia». *Revista del Instituto de Estudios Económicos* (núm. 1-2).

Arratibel Arrondo, J. A. (2004). «La coordinación de la actividad tributaria y financiera de la Hacienda vasca y la Hacienda del Estado en la nueva Ley 12/2002, de Concierto Económico». *Crónica Tributaria* (núm. 112).

Burgo Azpiroz, J. A. del (1996). *La autonomía financiera de Navarra: el sistema de convenio económico*. Pamplona: Editorial del Gobierno de Navarra.

Burlada Echeveste, J. L. (2007). «Génesis de la Junta Arbitral del concierto económico y del convenio económico». *Nueva Fiscalidad* (núm. 2).

Calderón Patier, C.; González Lorente, Á. (2005). «Las ayudas de Estado en la legislación de la Unión Europea como restricción a la política fiscal de los Estados miembros». *Crónica Tributaria* (núm. 115).

Calvo Ortega, R. (2006). «Los tributos propios de las comunidades autónomas». *Nueva Fiscalidad* (núm. 6).

Calvo Vérguez, J. (2005). *Financiación autonómica: problemas constitucionales y legales*. Madrid: Civitas.

Castillo Solsona, M.; Enciso Rodríguez, J. P.; Ferrer Perdiguier, M. (2002). *Fiscalidad autonómica y medio ambiente*. Barcelona: Atelier.

Checa González, C. (2001). «Límites formales al establecimiento de tributos propios de las Comunidades Autónomas». *Alcabla: Revista de Hacienda Pública de Andalucía* (núm. 28).

Checa González, C. (2002). *Los impuestos propios de las comunidades autónomas: ensayo de superación de las fuertes limitaciones existentes para su implantación*. Pamplona: Cuadernos de Jurisprudencia Aranzadi.

Del Blanco García, A. J. (2015). «El conflicto entre la potestad tributaria de las Comunidades Autónomas y el Derecho de la Unión Europea». *Revista Quincena Fiscal* (núm. 6).

Diversos autores (2007). *Concierto económico vasco y Europa: concierto económico, fiscalidad regional y ayudas de Estado*. Deusto: Universidad de Deusto.

Enériz Olaechea, F. J. (2010). *Régimen Foral de Navarra*. Navarra: Gobierno de Navarra.

Escribano López, F. (2014). «Los tributos propios autonómicos y la prohibición de doble imposición». A: *La distribución del poder financiero en España: Homenaje al profesor Juan Ramallo Massanet*. Madrid: Marcial Pons.

Fernández Amor, J. A. (1999). *Análisis jurídico del recargo autonómico: relaciones con los tributos cedidos*. Barcelona: Cedecs.

Fernández Amor, J. A. (2006). «Jurisprudencia del Tribunal Constitucional sobre financiación autonómica». *Revista Catalana de Dret Públic* (núm. 32).

Galán Ruiz, J.; Prieto Martín, C.; Herrera Molina, P. M. (coord.) (2006). *Tributos locales y autonómicos*. Pamplona: Aranzadi.

García Martínez, A. (2000). *La gestión de los tributos autonómicos*. Madrid: Civitas.

García Novoa, C. (1998). «Financiación autonómica y derecho comunitario». *Crónica Tributaria* (núm. 85).

González González, A. I.; Álvarez González, S. (2011). «Panorama actual de los tributos propios de las Comunidades Autónomas españolas». *Crónica Tributaria* (núm. 9).

Hernández Hermosilla, S. (2009). «Aspectos tributarios del régimen foral de Concierto Económico con el País Vasco». *Carta Tributaria* (núm. 10).

Hucha Celador, F. de la (2004). «El concierto económico del País Vasco y el convenio económico de Navarra: relaciones horizontales y conflictos potenciales». *Revista Española de Derecho Financiero* (núm. 123).

Hucha Celador, F. de la (2006). *El régimen jurídico del concierto económico*. Bilbao: Ad Concordiam.

Manzano Silva, E. (2009). *Ayudas de estado de carácter fiscal: régimen jurídico*. Cizur Menor: Aranzadi.

Martín Queralt, J. B. (2014). «Los tributos propios autonómicos y el Principio de Territorialidad». A: *La distribución del poder financiero en España: Homenaje al profesor Juan Ramallo Massanet*. Madrid: Marcial Pons.

Merino Jara, I. (2009). «Ayudas de Estado y poder tributario foral». *Hacienda Canaria* (núm. 27).

Monasterio Escudero, C. (2010). «Federalismo fiscal y sistema foral: ¿un concierto desafinado?». *Hacienda Pública Española* (núm. 192).

Nieto Montero, J. J. (1999). «Los recargos autonómicos sobre tributos estatales». *Revista de Información Fiscal* (núm. 35).

Pijoan Font, I.; Estepa Giménez, A.; Checa González, C. (2001). «Límites formales al establecimiento de tributos propios en las comunidades autónomas». *Revista de Hacienda Pública de Andalucía* (núm. 28).

Quintana Ferrer, E. (1997). «Incidencia de la hacienda general en la hacienda autonómica». *Revista de Derecho Financiero y de Hacienda Pública* (núm. 243).

Quintana Ferrer, E. (2000). «Los recargos de las comunidades autónomas sobre impuestos del Estado». *Crónica Tributaria* (núm. 95).

Ribes Ribes, A. (2016). «Medidas autonómicas sobre los tributos propios y cedidos en un contexto de crisis económica y reforma fiscal». A: *La nueva tributación tras la reforma fiscal*. Madrid: Wolters Kluwer.

Rodríguez Montañés, M. P. (1991). *Los recargos como ingreso tributario de los entes públicos territoriales*. Madrid: Ministerio de Hacienda.

Rozas Valdés, J. A. (2013). «Las potestades tributarias autonómicas: presente y futuro de su configuración y ejercicio». *Revista catalana de Dret Públic* (núm. 47).

Rovira Ferrer, I. (2016). «Estado actual y perspectivas de futuro de la potestad autonómica para crear impuestos propios». *Revista d'Estudis Autonòmics i Federals* (núm. 24).

Simón Acosta, E. (1998). «El Convenio Económico». Civitas. *Revista Española de Derecho Financiero* (núm. 98).

Simón Acosta, E. (2000). «Modelos singulares de financiación autonómica: el régimen foral». A: *El sistema de financiación territorial en los modelos de estado español y alemán*. Madrid: Instituto Nacional de Administración Pública, Ministerio de Administraciones Públicas.

Simón Acosta, E. (2003). «Cuestiones actuales sobre el Convenio Económico». A: *Presente y futuro del régimen foral de Navarra*. Pamplona: Aranzadi.

Varona Alabern, J. E. (2005). «Los tributos propios de las comunidades autónomas». A: *25 años de financiación autonómica*. Santander: Parlamento de Cantabria y Universidad de Cantabria.

Yuste Jordán, A. (2002). «El régimen de concierto económico entre el Estado y el País Vasco». *Nueva Fiscalidad* (núm. 4).

Yuste Jordán, A. (2003). «El convenio económico entre Navarra y el Estado». A: *Tratado de Derecho Municipal*. Madrid: Civitas.

Zubiri Oria, I. (2001). «El concierto económico en el conjunto del sistema fiscal español y europeo». A: *Derechos históricos y constitucionalismo útil*. Barcelona: Crítica.

Zubiri Oria, I. (2010). «El nuevo sistema de financiación de las comunidades autónomas». A: *La financiación autonómica*. Madrid: Tecnos.

Mòdul 2. Sistema tributari autonòmic (II)

Adame Martínez, F. (2010). «El poder tributario en España: el futuro de los tributos propios y compartidos en el sistema de financiación de las comunidades autónomas». A: *Tratado sobre la Ley General Tributaria (Homenaje a Álvaro Rodríguez Bereijo)*. Pamplona: Aranzadi.

Álvarez García, S. (2012). «Análisis del Sistema de Financiación de las Comunidades Autónomas de Régimen Común en España». *Revista de economía y estadística* (vol. 50, núm. 1).

Álvarez Carmona, M. (2002). *Impuesto general indirecto canario*. Madrid: Centro de Estudios Financieros.

Campo Hernando, A. (2011). «El nuevo impuesto de la comunidad autónoma de Canarias sobre las Labores del Tabaco». *Hacienda Canaria* (núm. 33).

Calvo Ortega, R. (2003). «Tributos cedidos: concepto, evolución y problemas actuales». *Revista de Derecho Financiero y de Hacienda Pública* (núm. 268).

Diversos autores (2006). «El arbitrio sobre importaciones y entregas de mercancías en las Islas Canarias». *Hacienda Canaria* (núm. 14).

Diversos autores (2006). «El régimen económico y fiscal de Canarias». *Noticias de la Unión Europea* (núm. 262).

Diversos autores (2007). «Zona Especial Canaria». *Hacienda Canaria* (núm. 18).

Diversos autores (2008). «La doctrina del Tribunal Constitucional sobre el régimen económico y fiscal de Canarias». *Noticias de la Unión Europea* (núm. 279).

Fernández de Buján, A; Cobos Gómez, J. M. (2016). «Los Impuestos Especiales como tributos cedidos a las CC.AA.: estado de la cuestión». *Documentos - Instituto de Estudios Fiscales* (núm. 14).

Galapero Flores, R. M. (2003). «Nuevos tributos cedidos como vía de financiación de las comunidades autónomas de régimen común». *Nueva Fiscalidad* (núm. 7).

García Martínez, A. (2001). «La configuración del tributo cedido como recurso autonómico». *Revista Española de Derecho Financiero* (núm. 112).

García Martínez, A. (2002). «La asunción autonómica de las competencias normativa y de gestión sobre los tributos cedidos». *Crónica Tributaria* (núm. 103).

García Moreno, V. A. (2016). «La comprobación de valores en los tributos cedidos a las CC. AA.: recientes aportaciones del TC y de la jurisprudencia en relación con la aplicación de algunos medios de comprobación». *Carta tributaria. Revista de opinión* (núm. 17-18).

Gil Rodríguez, I. (2010). «La cesión del impuesto sobre el valor añadido a las regiones españolas». *Criterio jurídico* (vol. 10, núm. 2).

González Fernández, V.; López Guzmán, T. (2009). «Melilla: fiscalidad local y actividad comercial: una reflexión». *Boletín económico de ICE, Información Comercial Española* (núm. 2958).

Hermosín Álvarez, M. (2003). «Tributos sobre el juego cedidos a las comunidades autónomas». *Revista de Estudios Regionales* (núm. 66).

Hermosín Álvarez, M. (2010). «La situación del Impuesto sobre Sucesiones y Donaciones como tributo cedido a las Comunidades Autónomas». *Revista de estudios regionales* (núm. 88).

Hernández Garde, M. B. (2001). «La incidencia del Ordenamiento Comunitario en la nueva regulación de la Zona Especial Canaria». *Noticias de la Unión Europea* (núm. 203).

Maldonado García-Verdugo, A. (2002). «¿Es la Zona Especial Canaria un paraíso fiscal?». *Hacienda Canaria* (núm. 1 i 2).

Marín-Barnuevo Fabo, D. (2014). «La revisión por órganos del estado y de las Comunidades Autónomas de actos de aplicación de tributos cedidos». A: *La distribución del poder financiero en España (Homenaje al profesor Juan Ramallo Massanet)*. Madrid: Marcial Pons.

Marmolejo Martín, J. A.; López-Guzmán Guzmán, T. J.; Pérez Castro, M. A. (2003). «Características diferenciales de la financiación local de las ciudades con Estatuto de autonomía». *Revista de Estudios Regionales* (núm. 66).

Mata Sierra, M. T. (2014). «Organización y competencias de las Administraciones autonómicas en la aplicación de los tributos cedidos: análisis particular del procedimiento inspector autonómico». *Revista técnica tributaria* (núm. 105).

Mauricio Subirana, S. (2014). «Fiscalidad europea y modificación del Régimen Económico y Fiscal de Canarias». *Hacienda Canaria* (núm. 40).

Mora Lorente, M. D. (2004). *Impuestos cedidos: implicaciones internas y comunitarias*. València: Tirant lo Blanch.

Morón Pérez, M. C. (2006). «El régimen fiscal de las ciudades autónomas de Ceuta y Melilla: presente y futuro». *Crónica Tributaria* (núm. 121).

Olivera Herrera, A. (2011). «La Zona Especial Canaria: luces y sombras». *Hacienda Canaria* (núm. 33).

Orón Moratal, G. (2014). «Ejercicio autonómico de competencias normativas en tributos cedidos: ¿adecuación a los principios constitucionales?». A: *Competencia fiscal y sistema tributario: dimensión europea e interna*. Cizur Menor: Aranzadi.

Ortiz Pérez, A. (2015). «Fiscalidad de las empresas establecidas en Ceuta y Melilla». *Anales de derecho* (núm. 1).

Pascual González, M. M. (2003). «La Zona Especial Canaria». *Nueva Fiscalidad* (núm. 11).

Peña Amorós, M. M. de la (2005). *Las competencias normativas de las comunidades autónomas en los tributos cedidos*. Murcia: Universidad de Murcia.

Peña Amorós, M.M. de la (2012). «La delegación de competencias de gestión, recaudación e inspección en los tributos cedidos». A: *Hacienda pública territorial: un enfoque multidisciplinar*. Cizur Menor: Aranzadi.

Ramos Prieto, J. (2001). *La cesión de impuestos del Estado a las comunidades autónomas: concepto, régimen jurídico y articulación constitucional*. Granada: Comares.

Ribes Ribes, A. (2016). «Medidas autonómicas sobre los tributos propios y cedidos en un contexto de crisis económica y reforma fiscal». A: *La nueva tributación tras la reforma fiscal*. Madrid: Wolters Kluwer.

Ribes Ribes, A. (2016). *Poder normativo autonómico y tributos cedidos*. València: Tirant lo Blanch.

Rodríguez-Bereijo León, M. (2014). «El ejercicio de competencias normativas por las comunidades autónomas en el ámbito de los tributos cedidos». A: *La distribución del poder financiero en España: Homenaje al profesor Juan Ramallo Massanet*. Madrid: Marcial Pons.

Ruiz Almendral, V. (2004). *Impuestos cedidos y corresponsabilidad fiscal*. València: Tirant lo Blanch.

Sánchez Blázquez, V. M. (2006). «Las peculiares relaciones entre la Constitución, la LOFCA y el Estatuto de autonomía en el caso Canario: la competencia sobre la revisión en vía económico-administrativa de los tributos derivados del régimen económico y fiscal de Canarias». *Revista Jurídica de Canarias* (núm. 3).

Sánchez Blázquez, V. M.; Mauricio Subirana, S.; Hernández González, F. (2006). «El régimen económico y fiscal de Canarias». A: *Derecho Público de Canarias*. Pamplona: Aranzadi.

Santolaya Blay, M. (2010). «Los aspectos tributarios del sistema de financiación autonómica del 2009». *Carta Tributaria* (núm. 6).

Simón Acosta, E. (2005). «La junta arbitral de resolución de conflictos en materia de tributos del Estado cedidos a las comunidades autónomas: su naturaleza». A: *Estudios de derecho financiero y tributario en homenaje al profesor Calvo Ortega*. Valladolid: Lex Nova.

Tejerizo López, J. M. (2003). «Tributos cedidos a las comunidades autónomas». *Revista de Estudios Jurídicos* (núm. 4).

Socorro Quevedo, I. (2016). «Los incentivos fiscales del REF y las ayudas de estado». *Hacienda Canaria* (núm. 44).

Viñuela Llanos, A. (2015). «Aprobada la reforma del régimen económico y fiscal de Canarias». *Estrategia financiera* (núm. 324).

Viñuela Llanos, A. (2016). «El nuevo sistema de control de ayudas de estado en la reforma del régimen económico y fiscal de Canarias». *Estrategia financiera* (núm. 336).

Yanes Santana, E.; González Pérez, A. L.; Correa Rodríguez, A. (2008). «Notas sobre el nuevo Régimen Económico y Fiscal de Canarias». *Hacienda Canaria* (núm. 21).

Mòdul 3. Sistema tributari local (I)

Anglès Juanpere, B. (2016). «La armonización de los tributos locales en el marco de la UE». *Cuadernos Jean Monnet sobre integración europea fiscal y económica* (núm. 3).

Angoita Grijalba, M.; Tobes Portillo, P. (2014). *Estudios sobre el sistema tributario actual y la situación financiera del sector. La financiación local en el contexto de la Ley 27/2013 de racionalización y sostenibilidad de la Administración Local*. Madrid: Instituto de Estudios Fiscales.

Aragoneses Beltrán, E. (2005). «Problemas destacados del IAE». *Serie Claves del Gobierno Local* (núm. 4).

Calvo Ortega, R. (1991). «Principios tributarios y reforma de la Hacienda municipal». A: *La reforma de las Haciendas Locales. Tomo I*. Valladolid: Lex Nova.

Calvo Ortega, R. (1998). «Constitución y Haciendas Locales». *Revista Española de Derecho Financiero* (núm. 100).

Colao Marín, P. A. (2011). *Autonomía municipal, ordenanzas fiscales y reserva de ley*. Barcelona: Bosch.

Cruz Gil, A. de la (1998). «La garantía de la autonomía local». A: *Administraciones públicas y Constitución: reflexiones sobre el XX Aniversario de la Constitución Española de 1978*. Madrid: INAP.

Delgado Garcia, A. M. (2008). «Derecho Tributario Local». A: *Gestión e Inspección Tributaria Local*. Barcelona: Atelier.

Fernández Junquera, M. (2009). «La autonomía financiera local frente a las Comunidades Autónomas». *Tributos Locales* (núm. 89).

Galán Galán, A. (2001). *La potestad normativa autónoma local*. Barcelona: Atelier.

García-Fresneda Gea, F. (2015). «El reparto del poder tributario en España. Poder tributario estatal frente a poder tributario municipal ante la situación económica actual». A: *La financiación de las Entidades Locales en tiempos de crisis*. València: Tirant lo Blanch.

Lago Montero, J. M. (2013). *La Reordenación de la Hacienda Local en la Segunda Descentralización*. Cizur Menor: Aranzadi.

Lasarte Álvarez, J.; Ramos Prieto, J. (2010). «El Impuesto sobre Actividades Económicas: un tributo local con síntomas de inconstitucionalidad». *Tributos Locales* (núm. 97).

Núñez Pérez, G. (2007). «Sobre el concepto de Autonomía Municipal en la Constitución de 1978». *Revista Española de Derecho Financiero* (núm. 134).

Pagès i Galtés, J. (2006). *Tratado de ordenanzas fiscales*. Madrid: Marcial Pons.

Pagès i Galtés, J. (2007). *Financiación autonómica, local y sectorial en el nuevo Estatuto de Cataluña*. Madrid: Marcial Pons.

Poveda Blanco, F. (2005). «Los impuestos municipales en España: pasado y presente». A: *La financiación de los municipios: Experiencias comparadas*. Madrid: Dykinson.

Ramallo Massanet, J.; Zornoza Pérez, J. (1993). «Autonomía y suficiencia en la financiación de las Haciendas Locales». *Estudios de la Administración Local y Autonómica* (núm. 259).

Ramos Prieto, J. (2015). «La competencia fiscal en el ámbito de la tributación municipal: Una visión general». A: *La financiación de las Entidades Locales en tiempos de crisis*. València: Tirant lo Blanch.

Rancaño Martín, M. A. (2011). «La suficiencia financiera local: los tributos propios, las participaciones y la aplicación tributaria local». *Nueva Fiscalidad* (núm. 3).

Rancaño Martín, M. A. (2011). «La aplicación de los impuestos locales cuya base imponible se determina en función del valor catastral». *Tributos Locales* (núm. 98).

Sánchez Galiana, C. M. (2002). *La fiscalidad inmobiliaria en la Hacienda Municipal*. Granada: Comares.

Sánchez Galiana, J. A. (2010). «La necesaria reforma tributaria de las Haciendas Locales: algunas consideraciones sobre la imposición municipal». *Quincena Fiscal Aranzadi* (núm. 9).

Suárez Pandiello, J. (2008). *La financiación Local en España: Radiografía del presente y propuestas de futuro FEMP*. Salamanca: Graficas Varona.

Suárez Pandiello, J. (2009). «Las claves de la financiación local». A: *La distribución territorial de España: autonomías y municipios. Reflexiones*. Oviedo: Consejo Económico y Social del Principado de Asturias.

Vilalta Ferrer, M. T. (2005). «La financiación local ante la reforma del Estatuto de Autonomía de Cataluña». *Anuario del Gobierno Local. Fundación Democracia y Gobierno Local*.

Mòdul 4. Sistema tributari local (II)

Alonso Hernández, J. (2002). «La Base Imponible en el Impuesto sobre Construcciones, Instalaciones y Obras. Reserva de Ley y Conceptos Jurídicos Indeterminados». *Tributos Locales* (núm. 19).

Anglès Juanpere, B. (2016). «La inaplazable reforma del Impuesto sobre el incremento de valor de los terrenos de naturaleza urbana (IIVTNU)». *Documentos Instituto de Estudios Fiscales* (núm. 14).

Carpizo Bergareche, J. (2009). «La base imponible en el IIVTNU». *Tributos Locales* (núm. 90).

García Arenas, S. (2007). «Particularidades en la inspección del Impuesto sobre Construcciones, Instalaciones y Obras». *Tributos Locales* (núm. 73).

Herrera Molina, P. M. (2008). «El Impuesto sobre Vehículos de Tracción Mecánica: análisis sistemático y posibles líneas de reforma». *Tributos Locales* (núm. 82).

López León, J. (2006). «La liquidación definitiva en el ICIO y los medios de prueba documentales. Especial referencia a la contabilidad». *Tributos Locales* (núm. 59).

Martín Fernández, J. (2010). «Algunas reflexiones sobre el hecho imponible de las tasas locales». *Quincena Fiscal Aranzadi* (núm. 14).

Medina Guerrero, M. (2003). «Los recursos financieros de las diputaciones provinciales y la relación con su régimen competencial». A: *La autonomía de los entes locales en positivo*. Barcelona: Fundación Democracia y Gobierno Local.

Pagès i Galtés, J. (1993). «Las tasas en particular». A: *Tratado de Derecho Financiero y Tributario Local*. Madrid: Marcial Pons.

Pagès i Galtés, J. (1994). *El ICIO y la licencia de obras: actividades inmobiliarias y tributos*. Madrid: Tecnos.

Pagès i Galtés, J. (1995). *Manual del Impuesto sobre Actividades Económicas*. Madrid: Marcial Pons.

Peña Amorós, M. M. de la. (2015). «Reflexiones en torno al Impuesto sobre bienes inmuebles». A: *La financiación de las Entidades Locales en tiempos de crisis*. València: Tirant lo Blanch.

Romero Abolafio, J. J. (2015). «Últimas modificaciones en el Impuesto sobre construcciones, instalaciones y obras». A: *La financiación de las Entidades Locales en tiempos de crisis*. València: Tirant lo Blanch.

Rovira Ferrer, I. (2013). «El IIVTNU en el contexto de la crisis actual: su devengo en algunos supuestos problemáticos». *Tributos Locales* (núm. 110).

Rovira Ferrer, I. (2015). «La justicia tributaria en el IIVTNU». A: *La financiación de las Entidades Locales en tiempos de crisis*. València: Tirant lo Blanch.

Ruiz Garijo, M. (2003). «El principio de equivalencia en las tasas y la necesaria correspondencia entre el coste del servicio y la cuantía de la tasa». *Jurisprudencia Tributaria Aranzadi* (núm. 7).

Sánchez Blázquez, V. M. (2003). «¿Cuál es el hecho imponible en el Impuesto sobre Vehículos de Tracción Mecánica? Reflexiones a partir de determinados supuestos específicos». A: *Hacienda Autonómica y Local, III Seminario Iberoamericano de Derecho Tributario*. Santiago de Compostela: Tórculo Ediciones.

Sánchez Pino, A. J. (2001). «El sujeto pasivo del Impuesto sobre vehículos de tracción mecánica en la Jurisprudencia». *Carta Tributaria* (núm. 7).

Vilches García, F. (2014). «El impuesto sobre el incremento de valor de los terrenos de naturaleza urbana. Incidencia de la depreciación del suelo en la cuantificación de la base imponible». *Revista Aranzadi Doctrinal* (núm. 2).

